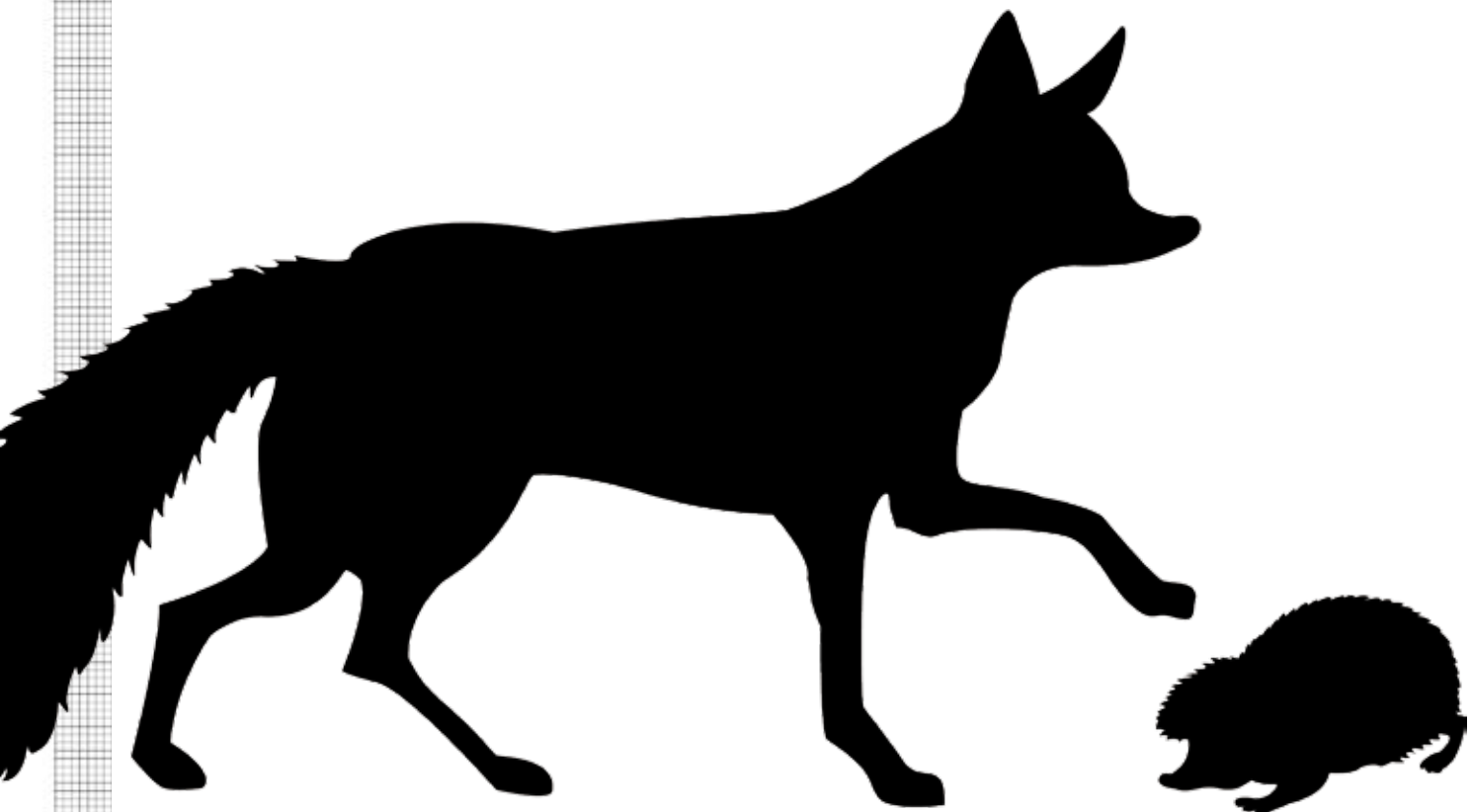

Basna o lisici i ježu

Rast kamatnih stopa, interventne mjere HNB-a, slom domaćeg tržišta nekretnina, tečaj kune u odnosu na euro, redovna izvješća o plaćanjima i neplaćanjima ruskog plina od strane ukrajinske Vlade - samo su neka od važnih životnih pitanja s kojima ovih dana liježemo i s kojima se budimo. Da bismo to stavili u pravi kontekst, vodimo vas u šetnju šumom

Piše: Srdan Roje

Lisica je lukava životinja. Zna svakojake trikove: pratiti tragove potencijalnog ručka u šumi. Skrivati se od pogleda. Stopiti se s podlogom. Ukopati se u rupu. Razmišlja strateški. Prilagodava se situaciji. Mijenja pristupe. Kreće se tiho. Kruži i planira. Pravi šumski *ninja*. Predivno nešto.

Jež je mnogo jednostavnije biće. Sporo se gega i pravocrtno maršira prema cilju. Zna da se lisica obiljuje dok ga u svojim vlažnim snovima ubacuje u gulaš, ali to ga ne potresa previše. Razmišlja samo o određitu, brinući se tek oko zaobilazanja velikih i očitih prepreka. Balvana na podu. Rupa, rijeka i litica. Hod mu je krajnje negraciozan, putanja brutalno predvidljiva, pa ako smo već bili slobodni lisicu proglasiti *ninjom*, ježa ćemo opisati kao... pa, recimo, tenk. Malo se toga romantičnog može ispričati za oklopno vozilo bilo kakvog tipa, no ni oko toga naš prijatelj jež ne bere preveliku brigu.

I kad mu lisica, nakon višesatnog izviđanja, skiciranja, razmatranja i planiranja iznenada iskoči na put sa zavezanom pregačom oko vrata, jež pomisli: "Oh, ne opet", te se sklupča u oštru, bodljikavu grud. Lisica je nemoćna. Pobjeđena i poražena. Koliko god njuškala, bjesnila i (uz velike osobne žrtve i bol) pokušavala gurkati i otvoriti bodljikavu zamku – vrijeme samo sve više i više pokazuje koliko su ti napori uzaludni. Ovaj napad nije uspio. "Možda da smislim alternativnu strategiju?" – pita se lija bolno cvileći, sve dok u konačnici ne odustane i krene tražiti kakav nebranjeni kokošinjac.

It's the end of the world...

Zamka "lisice i ježa" basna je za značajnim poslovno-strateškim implikacijama. Štoviše, ovih je dana, više nego ikada do sada, vrijedno podsjetiti se ove situacije i još se jednom zapitati: jesam li ja lisica ili jež?

Tvrtke-lisice imaju oči na svim mjestima istovremeno. Prate konkurenciju. Slute trendove. Religiozno prate rad Sabora i Vlade, tečaj kune, stanje na internacionalnom tržištu rada, tokijsku burzu kapitala, odnos dolara u odnosu na jen, u odnosu na svjetske zalihe nafte, u odnosu na svjetski terorizam, u odnosu na europski parlament i novoizabranu američku administraciju. Za svaku od tih opasnosti, koje svakodnevno kreiraju brojni unutrašnji i vanjski neprijatelji, tvrtke-lisice imaju plan, protuplan, protu-protuplan i plan B za jednu, drugu i treću podsituaciju, te sve eventualne pod-podsituacije. Značajni se resursi troše kako bi se u odnosu na lekcije prošlosti i situaciju sadašnjosti namirisala budućnost te na osnovi toga aktivno zaplanirala nova sadašnjost koja će hitno postati prošlost, bez obzira na to hoće li se ikada dogoditi ili ne.

A zapravo proizvode zahodske školjke.

Tvrtke-ježevi znaju kamo idu. Stalno drže pred očima odredište, ili barem ono što se odredištem trenutčno čini, te pokušavaju prema njemu pronaći najkraći put. Kad se on pomakne – korigiraju putanju. Da, istina, ponekad natrče na kakav povelik kamen, potok, rupu ili provaliju, te se onda posvete rješenju tog problema. Ponekad rješenje iziskuje vraćanje par metara unatrag i privremeno odustajanje od čvrstog koncepta najkraćeg (zračnog) puta – jer letjeti ne mogu, pa kamen treba obići. Ali to je i dalje samo jedna prepreka prema zacrtanom cilju.

Evo najzanimljivijeg dijela: svi bi načelno htjeli biti ježevi. Čak i krenu u posao kao ježevi. Ali se s vremenom mnogi pretvore u lisice. Proces transformacije od ježa do lisice polagan je i prirodan, jer njime upravlja temeljna ljudska emocija – strah. Strah od nepoznatog koji za sobom povlači potpuno uzaludnu ali duboko ukorijenjenu potrebu za kontrolom vlastitog okruženja. A budući da je okruženje naše nasušno (i globalizirano) toliko veliko i toliko kompleksno da ga je upravo nemoguće predvidjeti ili (ne-daj-Bože) držati pod kontrolom, samo su dva moguća puta: jedan je odustajanje, a drugi, naizgled logičniji – razvoj još snažnijih i sofisticiranijih postupaka za predviđanje i preuzimanje kontrole.

Racionalizacija ovog postupka sama se nameće: ne moramo mi biti bogovi; dovoljno je da smo lukaviji od konkurencije, što će nam

donijeti bolju poziciju za strateško planiranje, što će nam pomoći da ostvarimo stopostotni *market-share*, nabereмо novce i penzioniramo se na Karibima. Zvuči logično. Kad bi bilo moguće. Ali nije.

... and I feel fine!

Pogledajte samo vijesti u poslovnim sekcijama zadnjih par mjeseci: danima se tresemo u iščekivanju hoće li američki Kongres izglasati neku apsolutno besmislenu količinu virtualnih novaca, koju će onda u obliku državnih obveznica prosljediti FED-u, pa će se onda od toga sanirati banke, koje će onda možebitno vratiti taj novac u gospodarstvo, a što bi onda moglo povećati (američku) potrošnju, ojačati (američku) ekonomiju i anulirati utjecaj "toksičnih kredita" na svjetskim tržištima kapitala, te donijeti dašak optimizma na Wall Street. Možda hoće. A možda i neće. I hoće li ljudi zbog toga više ili manje kupovati moje zahodske školjke? I koji su to uopće ljudi? Amerikanci? Islandani koji će biti malo manje državno bankrotirani ako se posrnulo američko tržište nekretnina vrati na noge? A što ako opet poskupi nafta? Ili oslabi dolar? (Napomena: ako vas je začudilo što smo kongresne novce nazvali "virtualnima" – otidite na <http://video.google.com> i proučite 47-minutni crtić Paula Grignona pod imenom "Money as Debt").

"Ali kako nema veze?" – povikati će neki. "Ima veze svima koji prodaju sanitarnu opremu na Islandu". E, tu smo vas čekali. Naime, mudrost potrebna da jež ostane jež, a ne pretvori se u lisicu, sadržana je upravo u tome – odvajanju važnog od nevažnog. Je li prepreka ispred nas rupa ili provalija? Treba li je jednostavno zaobići ili treba oformiti treći inženjerijski bataljun koji će u svakom trenutku biti sposoban prekonač sagraditi vijadukt? Prirodna je ljudska inklinacija prema ovom drugom – jer daje lažan osjećaj sigurnosti. "Zašto lažan? Nije lažan!" – povikaše lisice u publici. Lažan je zato što nemate nikakve šanse u predviđanju i kontroliranju svih parametara okoline. Prekomplicirano je. Nemjerljivo je prekomplicirano. Odustanite odmah. Nije vaša krivica što ne možete znati tempo ukrajinskog plaćanja ruskog plina. Opustite se. Osjećati ćete se bolje, i po principima "straha u kojeg su velike oči" – nećete graditi grandiozne vijadukte preko svake rupe.

Jer da je moguće predvidjeti budućnost – ne bi se svjetsko gospodarstvo ni nalazilo u ovakvoj situaciji. Mislite da na čelnim pozicijama financijskih giganata koji su se raspali u zadnjih par mjeseci sjede imbecili? Mislite da su htjeli potonuti? Duboko sumnjamo. Možete biti sigurni da su pokušali sve što su mogli da katastrofu naslute, spriječe, a jednom kad je krenula – i zaustave. Nisu uspjeli. Ni oni nisu gospodari situacije. Kako biste to bili vi?

Relax. Don't do it.

Zato prestanite cviliti i bacite se na posao. Vaš posao. Ne Sanadurov, ne Obamin, ne MMF-ov. Vaš posao. Da, jasno nam je da bi bilo vrlo korisno znati kako će se kretati tečaj kune u odnosu na EUR u sljedećih godinu dana. Bilo bi korisno i znati kako će se kretati situacija na domaćem tržištu nekretnina. I hoće li hrvatski penzioneri izaći na ulice s bejzbolskim palicama ako im se smanje mirovine. I što će sindikati napraviti ako Vlada ne ispoštuje kolektivni ugovor. I hoće li cijena nafte opet otići nebu pod oblake. I kolika će vam biti rata kredita za tri mjeseca. Ali zapravo nije važno.

Jer dok brinete o svim tim i brojnim drugim nevjerojatnim pitanjima – vaši sanitarni blokovi ne bivaju ni bolji, ni jeftiniji, ni ljepši, ni udobniji prelijepim pozadinama vaših kupaca. Ako padne kuna u odnosu na euro – saznat ćete. Nije loše imati okvirni plan, ali zbilja samo vrlo okviran, na temu "što ako euro odleti na deset kuna". Dobar odgovor na to pitanje bio bi na primjer "izvozit ćemo ih u Njemačku i Austriju", nije loše znati ni okvirno kako biste to napravili, ali doista samo okvirno – jer tko zna hoće li to biti dobar plan i u aktualnom trenutku.

Vi ste vozač svoje tvrtke. Gledajte u cestu, a ne u horizont. Inače ćete lupiti u stablo. Toliko je jednostavno.